

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д. Є. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Хорове диригування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчально-виховної роботи

 Гірник М.Ю.

29 серпня 2025

Дата

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АНСАМБЛЬ

галузь знань

спеціальність

освітньо-професійний ступінь

освітньо-професійна програма

02 Культура і мистецтво

025 Музичне мистецтво

Фаховий молодший бакалавр

Музичне мистецтво

Розробник: Глеба Світлана Василівна, викладачка, заслужена артистка України

Програму навчальної дисципліни «Ансамбль» обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Хорове диригування», протокол № 1 від 29 серпня 2025 року

Голова циклової комісії

Підпис

Шіпош В.А.

під

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Курс:
	3,4
	Семестр
	5,6,7,8
Загальна кількість годин – 150	Аудиторні заняття – <u>108</u> год.
	Практичні – <u>108</u> год.
	Індивідуальні заняття год.
	Самостійна робота 42 год.
	Форма підсумкового контролю: залік: VII семестр, Атестація: VIII семестр

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Ансамбль» є:

- формування висококваліфікованого музиканта-ансамбліста;
- набуття здобувачем освіти виконавських ансамблевих знань і навиків, вдосконалення його як музиканта-ансамбліста;
- розвиток гармонічного, мелодичного та тембрального слуху, відчуття ритму в ансамблевому музикуванні;
- вироблення у здобувача освіти таких морально-етичних якостей, як відчуття обов'язку, дисциплінованість, відповідальність за знання музичного матеріалу, а саме вокальних партій творів;
- розвинути у здобувача освіти цікавість до колективного музикування;
- вироблення відчуття відповідальності за успіхи колективу.
- опанування знань, вмінь і навичок на основі дії системи, основними компонентами якої виступають «спеціальний клас – ансамбль – хор»;
- вміння здобувачем освіти систематизувати власні знання;
- навчити здобувача освіти пов'язувати теоретичні заняття з практичним втіленням при колективному музикуванні;
- розширення музичного кругозору шляхом практичного ознайомлення з кращими зразками вітчизняної та зарубіжної класичної музики, творів сучасних композиторів, обробок українських народних пісень, ознайомлення з напрямками та жанрами академічної музики.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- мати загальні та базові знання з професії та застосовувати їх на практиці;
- знати принципи створення художньої єдності - ансамбль;
- компоненти ансамблевої звучності: стрій, дикція, засоби музичної виразності;
- основні принципи виконавсько-ансамблевої майстерності; методичні прийоми співу в ансамблі;
- шляхи подолання вокально-технічних труднощів;
- повністю виконувати завдання, які передбачаються програмою;
- діяти на базі етичних принципів;
- адаптуватися і діяти в новій ситуації;
- брати ініціативу на себе;
- нести відповідальність за виконану роботу та її результати;

вміти:

- практично й оперативно застосувати знання та вміння до конкретних професійних ситуацій;

- вслуховуватися в партії і намагатися підлаштувати силу звучання свого голосу під динаміку партії та тембрально зливатися з нею;
- вслуховуватися в інтонацію партії та зливатися з нею висотою свого звука, утворюючи інтонаційний унісон;
- вслуховуватися до інших партій в колективі та досягати єдності в процесі виконання творів, створюючи загальний ансамбль;
- вміти сприймати ансамблевий акорд в цілому та виправляти інтонацію при потребі, утворюючи загальноансамблевий стрій;
- управляти артикуляцією диханням;
- усвідомлено формувати голосні та приголосні звуки;
- читати з листа ансамблеву партію;
- образно-емоційно сприймати і передавати зміст художнього твору;
- застосовувати професійно-профільовані знання та практичні навички з фахових дисциплін;
- усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва;
- оперувати професійною термінологією у сфері фахової діяльності;
- знати основні шляхи пошуку виконавських засобів втілення художнього образу.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Попередньо здобуті знання мистецького спрямування. Навчальна дисципліна «Ансамбль» має безпосередній зв'язок із дисциплінами музично-теоретичного циклу, а також із «Спеціальним класом», «Концертно-лекторською практикою», «Практикою роботи з хором».

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ (ЗК) І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (СК) ВИПУСКНИКА

(відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра):

- ЗК 3** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 5** Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК 6** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 7** Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 8** Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

- СК 1** Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.
- СК 2** Здатність демонструвати достатній рівень виконавської майстерності.

- СК 3** Здатність відтворювати художньо-образний зміст музичного твору у виконавській майстерності.
- СК 4** Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- СК 5** Здатність демонструвати професійні навички та уміння в педагогічній, музично-теоретичній, виконавській, організаційно творчій діяльності.
- СК 7** Здатність самостійно організовувати та проводити індивідуальний та/або колективний репетиційний процес у професійній діяльності.
- СК 8** Здатність оперувати професійною термінологією.
- СК 9** Здатність застосовувати інтегровані знання з інших видів мистецтв в професійній діяльності.
- СК 11** Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.
- СК 12** Здатність здійснювати міжособистісну та соціальну взаємодію для досягнення професійних цілей.
- СК 13** Здатність презентувати результати своєї творчої (педагогічної) організаційно-творчої діяльності перед аудиторією з урахуванням її специфіки.
- СК 14** Здатність до професійної самореалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

- РН 4** Читати та відтворювати нотний запис тексту музичного твору.
- РН 5** Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити.
- РН 6** Визначати зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту.
- РН 9** Оперувати традиційними і сучасними знаннями в контексті освітньої, педагогічної, виконавської діяльності.
- РН 13** Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.
- РН 15** Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних та творчих результатів і використовувати їх для власного професійного розвитку.
- РН 17** Презентувати результати власної мистецької діяльності з метою

**РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ**

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		лекції	практичні	індивідуальні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Всеместр					
Тема1. Предмет та завдання навчальної дисципліни. Поняття ансамблю та його звучання.	6	-	4	-	2
Тема2. Ритми, темпи та динамічні відтінки.	4	-	2	-	2
Тема 3. Дихання в ансамблевому співі.	4	-	2	-	2
Тема4. Основи вокальної техніки.	4	-	2	-	2
Тема 5. Звукоутворення та інтонація.	6	-	3	-	3
Тема 6. Розвиток гармонічного слуху у співаків.	6	-	3	-	3
Усього	30	-	16	-	14
Вісеместр					
Тема 1. Вокальні навички і методи їх формування: атака звуку, сила звучання, інтонаційний контроль.	10	-	6	-	4
Тема 2. Виконавські засоби виразності.	3	-	2	-	1
Тема 3. Вокально-хорова техніка та її значення.	8	-	5	-	3
Тема 4. Засоби художньої виразності.	6	-	5	-	1
Тема 5. Художньо-виконавські особливості творів.	4	-	3	-	1

Усього	30	-	20	-	10
VII семестр					
Тема 1. Особливості ансамблевого тембру у відповідності з музично-образним змістом того чи іншого твору.	14	-	10	-	4
Тема 2. Дикція та артикуляція.	6	-	4	-	2
Тема 3. Робота над опорою звуку, співочим диханням та фразуванням.	14	-	10	-	4
Тема 4. Вокально - ансамблеві труднощі у творах.	9	-	6	-	3
Залік:	2	-	2	-	-
Усього	45	-	32	-	13
VIII семестр					
Тема 1. Вокально - ансамблеві особливості виконання музичного твору.	16	-	14	-	2
Тема 2. Художньо - виконавські особливості творів.	16	-	14	-	2
Тема 3. Сценічні засоби виразності.	11	-	10	-	1
Атестація:	2	-	2	-	-
Усього	45	-	40	-	5

Зміст програми навчальної дисципліни

III курс V семестр

Тема 1. Предмет та завдання навчальної дисципліни. Поняття ансамблю та його звучання.

Вивчення основ ансамблевого співу, що включає розвиток технічних і художніх навичок вокального виконання у складі малих вокальних груп. Дисципліна спрямована на формування навичок ансамблевої взаємодії, чіткого інтонування, гармонійного злиття голосів і виразного виконання музичних творів.

Тема 2. Ритми, темпи та динамічні відтінки.

Ця тема є основою для формування виразного, технічно досконалого та художнього музичного виконання. Вона охоплює поняття ритму, темпу та динамічних відтінків, які визначають характер, емоційне забарвлення і структуру музичного твору.

Тема 3. Дихання в ансамблевому співі.

Правильне дихання є основою вокальної техніки і ключовим елементом ансамблевого співу. Від нього залежить якість звуку, інтонаційна точність, злиття голосів у колективі та здатність виразно виконувати музичний твір.

Тема 4. Основи вокальної техніки.

Вокальна техніка — це сукупність фізіологічних, акустичних і творчих прийомів, що дозволяють вокалісту досягти якісного, виразного та контрольованого звучання. Основи вокальної техніки охоплюють такі аспекти, як постава голосу, дихання, артикуляція, резонанс і фразування.

Тема 5. Звукоутворення та інтонація.

Звукоутворення та інтонація є базовими елементами вокальної техніки, що впливають на якість, чистоту та виразність співу. Вони визначають, як формується звук і наскільки точно виконавець передає висотні відносини нот у музичному творі.

Тема 6. Розвиток гармонічного слуху у співаків.

Здатність чути, розпізнавати і аналізувати одночасне звучання декількох звуків (акорди, гармонійні співвідношення) та їхню роль у музичному творі. Ця навичка є критичною для співаків, особливо в ансамблевому співі, де гармонійне злиття голосів визначає якість виконання.

VI семестр

Тема 1. Вокальні навички і методи їх формування: атака звуку, сила звучання, інтонаційний контроль.

Основою технічної та художньої майстерності співака є вокальні навички. Вони охоплюють здатність контролювати звучання, силу голосу, точність інтонації та виразність виконання. У цьому контексті особливу увагу приділяють атаці звуку, силі звучання і інтонаційному контролю.

Тема 2. Виконавські засоби виразності.

Прийоми і методи, які використовуються співаком для передання емоційного змісту, стилю і художньої ідеї музичного твору. Їхнє правильне використання робить виконання не лише технічно досконалим, а й емоційно захоплюючим і впливовим.

Тема 3. Вокально-ансамблева техніка та її значення.

Сукупність методів, прийомів і вправ, які забезпечують правильне і ефективне виконання музичних творів в ансамблі, як в одиночних, так і в колективних голосах. Вона охоплює як індивідуальну техніку співу, так і специфіку ансамблевого виконання, де важливо зберегти баланс між голосами, підтримати єдину інтонацію, ритмічність і динамічні контрасти.

Тема 4. Засоби художньої виразності.

Елементи та прийоми, що використовуються в музиці, літературі, живопису та інших видах мистецтва для того, щоб передати емоційний зміст, ідею, настрій, характер образів. У музиці вони включають різноманітні технічні та виразові засоби, які дозволяють виконавцям передати задум композитора та створити глибоке емоційне враження у слухачів. У вокальному і ансамблевому співі ці засоби мають велике значення, оскільки саме через голос, інтонацію, динаміку та інші елементи співаки передають емоції та зміст музичного твору.

Тема 5. Художньо-виконавські особливості творів.

Визначаються характеристиками музичного твору, які мають безпосередній вплив на спосіб його виконання та інтерпретацію виконавцями. Це поєднання технічних, емоційних, стилістичних та інтерпретаційних аспектів, що дозволяють розкрити глибину і багатство музичного змісту. У вокальному та ансамблевому мистецтві особливості виконання тісно пов'язані з вимогами до артистизму, виразності, тембрової палітри та технічної майстерності.

IV курс VII семестр

Тема 1. Особливості хорового тембру у відповідності з музично-образним змістом того чи іншого твору.

Особливістю вокального ансамблю є тембр - ключовий чинник для передачі музичного образу та емоційного змісту твору. Тембр кожного голосу в ансамблі може вносити свій унікальний колір і відтінок в загальне звучання, що дозволяє художньо виразити зміст твору. Володіння тембром, вміння перетворювати і забарвлювати звук, застосування технології звукоутворення, яка базується на диханні, позиціях звуку і фонації голосових зв'язок.

Тема 2. Дикція та артикуляція.

Дикція та артикуляція є важливими складовими вокальної техніки, які визначають чіткість вимови, зрозумілість та виразність виконання. Вони мають велике значення для правильного сприйняття тексту пісні чи вокального твору, особливо в ансамблевому та соло виконанні, де кожен звук і кожне слово повинні бути виразними та чіткими. Взаємодія між дикцією і артикуляцією допомагає виконавцю передавати не лише слова, але й емоційний зміст твору, забезпечуючи високий рівень технічної та художньої виразності.

Тема 3. Робота над опорою звуку, співочим диханням та фразуванням.

Опора звуку, співоче дихання та фразування — це основні елементи вокальної техніки, які забезпечують стабільне та виразне звучання голосу. Вони тісно пов'язані між собою і є ключовими для досягнення високої технічної майстерності співака. Вміння правильно використовувати ці елементи дозволяє співаку вокального ансамблю не тільки підтримувати рівне і сильне звучання, але й ефективно передавати емоційний зміст музичного твору.

Тема 4. Вокально - ансамблеві труднощі у творах.

Вокально-ансамблеві труднощі є невід'ємною частиною роботи над ансамблевими творами. Вони виникають через різноманітність вимог до інтонації, ритму, динаміки та взаємодії голосових груп. Для успішного виконання важливою є здатність співаків до співпраці, слухання один одного, а також постійна робота над технікою голосу, чітким сприйняттям інтервалів і правильним фразуванням. Злагожене виконання в ансамблі дозволяє створити єдине, гармонійне звучання, яке буде передавати усю глибину музичного твору.

VIII семестр

Тема 1. Вокально - хорові особливості виконання музичного твору.

Вокально-ансамблеві особливості виконання музичного твору включають точність інтонації, слухову взаємодію, ритмічну синхронізацію, єдину динаміку

і виразність. Ключовими чинниками для досягнення злагодженого звучання є не лише високий технічний рівень кожного учасника, а й уміння слухати інших, спільно працювати під керівництвом диригента та зберігати єдність в музичному трактуванні твору.

Тема 2. Художньо - виконавські особливості хорового твору.

Художньо-виконавські особливості творів включають в себе технічні, виразові, стилістичні та інтерпретаційні аспекти виконання, які дозволяють точно передати задум композитора та створити потрібний емоційний і художній ефект. Розуміння цих особливостей є ключем до успішного виконання твору, незалежно від того, чи це сольний виступ, чи ансамблеве виконання.

Тема 3. Сценічні засоби виразності.

Сценічні засоби виразності — це не лише технічні елементи, а й мистецькі прийоми, що дозволяють донести до глядача глибину музичного твору, через міміку, жести, рухи, пози та інші виразні засоби. Вони допомагають створити емоційний зв'язок між виконавцем і публікою, а також відтворити ідеї композитора через сценічний образ. Сценічна виразність є важливою складовою частиною не тільки для солістів, а й для ансамблевих виступів, де кожен елемент є частиною загального художнього впливу.

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувачів освіти охоплює низку, усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно до компетентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність, автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться у формі перевірки на знання здобувачем освіти ансамблевих партій та рівня їх засвоєння та відтворення.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану в кінці VII семестру в формі залікув терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному програмою навчальної дисципліни - виконання трьох різножанрових творів, рекомендованих викладачем із репертуару ансамблю.

Атестація проводиться в кінці VIII семестру в формі оцінювання в терміни, встановлені графіком освітнього процесу. До виконання пропонуються п'ять різножанрових творів за вибором викладача, серед яких є обов'язковими виконання творів *acapella*.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

«Відмінно» (5)	Здобувач освіти демонструє відмінний рівень фахових знань та високий рівень володіння партіями у виконуваних творах. Він успішно використовує набуті навички співу у вокальному ансамблі, відтворює звучання голосу на дихальній опорі, якісно веде звук, а також виявляє вміння формувати бездоганний тембровий, інтонаційний, ритмічний, динамічний та емоційний ансамбль. Дотримується стилістичних та жанрових вимог під час виконання творів. Самостійна робота виконана в повному обсязі.
«Добре» (4)	Здобувач освіти демонструє достатньо високий рівень фахових знань, впевнено володіє партіями виконуваних творів, використовує знання та навички, здобуті з профільних дисциплін, зокрема зі спеціального класу щодо постави голосу. Відтворює звучання голосу на дихальній опорі, вміє формувати тембровий, інтонаційний, ритмічний та динамічний ансамбль, проте не достатньо дотримується стилістичних та жанрових вимог і припускається незначних помилок. Самостійна робота виконана в повному обсязі, але з незначними помилками.
«Задовільно» (3)	Здобувач освіти недостатньо опанував партії виконуваних творів, не демонструє вміння формувати ансамблеве звучання, припускається значних помилок у виконанні своєї партії та не відчуває стилістичних особливостей творів. Самостійна робота виконана частково.
«незадовільно» (2)	Здобувач освіти не опанував партії виконуваних творів, не демонструє вміння ансамблевого співу, а також не здатний правильно виконати запропоновані твори з точки зору інтонації та ритму. Самостійна робота не виконана.

ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

У ході навчального процесу використовується фортепіано, ноутбук, носії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Єгоров О.М. "Теорія і практика роботи з хором" (2007)
2. Падалко Л.І. "Виховання ансамблю в хорі. Посібник" (1996)
3. Мархлевський А. "Практичні основи роботи в хоровому класі" (1986)

4. Захаров А. "Вокально-хорове виховання. Методичні поради" (1963)
5. Білявський Е.Г. "Засвоєння сучасної музичної мови в хорі" (1984)
6. Луговенко В.М., Ніколаєва Н.М. "Українська хорова література" (1985)

Додаткові джерела:

1. Бенч-Шокало О.Г. "Український хоровий спів. Актуалізація звичаєвої традиції" (2002);
2. Їжак В. О., Серганюк Ю. М., Серганюк Л. І. "Методика аналізу хорових творів" (1992);
3. Зваричук Ж.Й. "Методичні рекомендації для вивчення, організації самостійної роботи студентів та практичних модулів з дисципліни «Хоровий клас» (2017);
4. Коломоєць О.М. "Хорознавство: Навчальний посібник" (2001);
5. Лашенко А. "Хорова культура: Аспекти вивчення та розвитку" (1989);

Практичні вправи для ансамблю:

1. Заверуха О.Л. "Вправи та вокалізи. Навчально-методичний посібник" (2009)

Нотна література:

1. Адріано Банкієрі «Contrappuntobestialealmente»;
2. Антон Земан «JokdinOas»;
3. Антоніо Лотті «Verelanguo esnostros»;
4. Володимир Верменич, Арсен Каспрук «Світанок»;
5. Вікторія Польова «Єдинородний Сине»;
6. Вікторія Польова «Святий Боже»;
7. Е. Відман Мадригал;
8. Ігор Поклад, Борис Олійник «Пісня про матір»;
9. Йоганн Герман Шайн «Kikkehihi»;
10. Йоганн Себастьян Бах тріо «SuscepitIsrael»;
11. Кейт Креллін, Сара Тесдйт «Day of Fire and Sun»;
12. Марк Вестон «Cristmas... In about three minutes»;
13. Мирослав Скорик, Микола Петренко «Намалюй мені ніч...»;
14. Михайло Довганич, Леся Українка «Калина»;
15. Михайло Кречко «Вийтеся віночки скорій»;
16. Михайло Кречко «За горами, за лісами»;
17. Міхаель Іст «Follow me, sweet love»;
18. Олександр Білаш, Дмитро Павличко «Як надійшла любов»;
19. Олександр Білаш, Марі Ноель «Спи, маля»;
20. Тетяна Яшвілі «Богородице Діво, радуйся»;
21. Тетяна Яшвілі «Хваліте Господа з небес»;
22. Тетяна Яшвілі «Царю Небесний»;
23. Тетяна Яшвілі, канонічний текст «Отче наш»;
24. Томас Морлі «Fire, fire»;
25. Федір Турянин «Через річеньку, через болото»;
26. Ярослав Степовий, Тарас Шевченко «Садок вишневий коло хати»;